



გამოვლენილი განუკითხაობისა და ზოგჯერ თვითნებობის ფაქტები განპირობებულია: 1. შემსყიდველების არაკომპეტენტურობითა და ამ შესყიდვის ობიექტის მიმართ ზერელე დამოკიდებულებით; 2. შემსყიდველების მხრიდან მათთვის სასურველი აუდიტორული კომპანიის შერჩევისა და მისი გამარჯვების უზრუნველყოფელი კომფორტული „დერეფნის“ მომზადების მიზნით ისეთი არაადეკვატური ტექნიკური დავალების ჩამოყალიბებით, რომელიც მნიშვნელოვნად ზღუდავს შესაბამის ტენდერზე კვალიფიციური პრეტენდენტების მონაწილეობის შესაძლებლობას, მკვეთრად ამცირებს კონკურენციას და ზოგჯერ ისეთ დონეზეც კი, რომ ტენდერში მონაწილეობას ახერხებს მხოლოდ ერთადერთი აუდიტორული კომპანია, რადგან შემსყიდველის მიერ ტექნიკურ დავალებაში მოცემული შერჩევის კრიტერიუმები სრულ შესაბამისობაშია (მორგებულია) იმ ერთადერთ მონაწილე პრეტენდენტის მონაცემებთან.

ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს სისტემაში განთავსებულმა შემდეგმა ტენდერებმა: SPA170002435; SPA170001541; SPA170000181; SPA160026763; SPA160027289; SPA1700009575; SPA170000556; SPA160026304. დაკვირვების პროცესში ამ შემსყიდველებს, სისტემის მეშვეობით და მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების დაცვით, ვუსვამდით კითხვებს და ვაფასებდით რეაგირებას, ვთხოვდით კორექტირების შეტანას სატენდერო დოკუმენტაციაში. ამ თვალსაზრისით ყველაზე კურორული იყო SPA170000181 ტენდერის მენეჯმენტის მოქმედება, სადაც ჩვენს მიერ დასმულ იქნა 17(15) შეკითხვა, რომელთა შორის ვფიქრობ საყურადღებოა მე-17 შეკითხვა: „ 17. ხომ არ ემსახურება ტექნიკური დავალების 4.1; 4.2 და მე-8 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტში აღნიშნული მოთხოვნები მომწოდებელთა მკვეთრად შემცირებასა და სასურველი პრეტენდენტის მონაცემებთან მორგებას? კითხვა იქედან გამომდინარეობდა, რომ წინასწარ იყო შესაძლებელი იმ აუდიტორული კომპანიის დასახელება ვისთვისაც ამზადებდა შემსყიდველი „კორიდორს“, მაგრამ დასახელებისაგან თავს შევიკავებთ, რადგან ის აუდიტორულ ბაზარზე კეთილსინდისიერი მოთამაშეა. როცა ასე იქცევა კანონით გამყარებული მაღალი დამოუკიდებლობის ხარისხის მქონე სსიპ-ი, ვფიქრობთ ის არ შეიძლება არ იქცევდეს ყურადღებას. რაც შეეხება აღნიშნული ტენდერის შედეგს, ჩვენს მიერ სისტემაში განთავსებული ვარაუდი დოკუმენტურად დადასტურდა.

ზემოაღნიშნული ტენდერებიდან ყურადღება კიდევ ერთმა გარემოებამ მიიპყრო. ჩვენი ზოგიერთი კოლეგა დემინგურ ფასს სთავაზობს შესყიდვის იმ ობიექტებს, რომლებისთვისაც ხარისხიანი აუდიტორული მომსახურების მიწოდება ითხოვს მაღალი კვალიფიკაციის, გამოცდილებისა და რეპუტაციის აუდიტორების ჩართულობას. ასე მაგალითად, SPA170000957 ტენდერზე შემსყიდველს ორი (2015-

2016) წლის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტორული შემოწმების მომსახურება სჭირდებოდა, რომელიც მოიცავდა ფინანსური ანგარიშგებისა და საგადასახადო აუდიტის მომსახურებას და ანგარიშების ინგლისურად გამოცემას, სადაც მონაწილეობა მიიღეს ისეთმა აუდიტორულმა კომპანიებმა, როგორებიცაა ბიდიო, ბეიკელ ტილი ჯორჯია, გრანთორტონ ახვლედიანი. ამ შემსყიდველის ორივე წლის ბრუნვა შეადგენდა თითქმის 1,2 მლრდ ლარს. ზოგიერთმა კომპანიამ ამ მომსახურების მიწოდება (80 ათასი ლარის სავარაუდო ფასის პირობებში) შეთავაზეს 9,9 ათას ლარად და 10 ათას ლარად (?). დიახ, 9,9 ათას და 10 ათას ლარად. ამ ტენდერს წინ უსწრებდა ამავა შემსყიდველის მიერ იგივე სახეობაზე გამოცხადებული SPA160027339 ტენდერი, რომელიც ეხებოდა მხოლოდ 2015 წლის ფინანსური ანგარიშგებისა და საგადასახადო აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიწოდებას, 600 მლნ. ლარის წლიური ბრუნვის პირობებში. იმ ეტაპზე, იგივე აუდიტორულმა კომპანიებმა (რომლებიც მაშინ მარტო აღმოჩნდნენ მიმწოდებელ პრეტენდენტებს შორის) ამ მომსახურების მიწოდება შემსყიდველს შეთავაზეს 19 997 ლარად და 16 700 ლარად, ხოლო როცა მეორედ ერთდროულად ორი წლის აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიწოდებაზე გამოაცხადა შემსყიდველმა ტენდერი, თითქმის გაორმაგებული ბრუნვის პირობებში (სულ თითქმის 1200 მლნ. ლარის ბრუნვა), ამ პრეტენდენტებმა შემსყიდველს შეთავაზეს აუდიტორული შემოწმების მომსახურება გაცილებით ნაკლებ(!) ფასად, ვიდრე პირველ შემთხვევაში. ასეთი ქცევით ილახება, უფასურდება მაღალი ხარისხის აუდიტორული შემოწმებისა და აუდიტორული მომსახურების განმახორციელებელი აუდიტორების/აუდიტორული კომპანიების უნიკალური აქტივი-ავტორიტეტი და პრესტიჟი, ნდობა პროფესიის მიმართ ანუ ის აქტივები, რომლებზეც დგას ეს პროფესია მთელს მსოფლიოში. ამ შემთხვევაში (ეს ჩემი სუბიექტური მოსაზრებაა) შემსყიდველმა SPA160027339 ტენდერის ორგანიზების პროცესში იგრძნო (გააცნობიერა) რა, რომ ტენდერზე მონაწილეობა მიიღეს პროფესიული თვითმეფასების დეფიციტის მქონე პრეტენდენტებმა (რომელსაც შესაძლოა მოჰყოლოდა სხვა გართულებები შემსყიდველის პარტნიორთან და დონორებთან), თავი დაიზღვია სავარაუდო რისკებისაგან, რომლებიც შესაძლოა დამდგარიყო უზარისხო აუდიტორული შემოწმების შედეგად და შეწყვიტა ტენდერი მიზეზის განუმარტავად.

ისმის კითხვა, თუ როგორ მოიქცეს ანალოგიურ შემთხვევაში შემსყიდველი? ამ კითხვაზე პასუხი მარტივია - შემსყიდველმა უნდა გაითვალისწინოს შესყიდვის ობიექტის სპეციფიკა (აუდიტორული შემოწმების მომსახურების თავისებურებები, საამისო კონსულტაციები მიიღოს ამ დარგის მაღალკვალიფიციური ექსპერტებისა და აუდიტორული პროფილის პროფესიული ორგანიზაციებისაგან), ფასთა გამოკითხვის პროცედურებში მონაწილეობის მიღების შეს-

აძლებლობა მისცეს კვალიფიციურ აუდიტორულ კომპანიებს და რაც მთავარია, „შეისმინოს“ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიერ ადგილობრივი და ევროპული ქვეყნების გამოცდილების საფუძველზე შემუშავებული და შემსყიდველების საყურადღებოდ გამოცემული რეკომენდაციები (იხ. „რეკომენდაცია კვალიფიკაციის დამადასტურებელ მოთხოვნებთან დაკავშირებით“), რომელსაც ძალიან ხშირად იგნორირებას უკეთებენ საჯარო სექტორის შემსყიდველები.

აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის შერჩევისას არ შეიძლება შემსყიდველმა პრეტენდენტი შეაფასოს (გაზომოს) იმ ინდიკატორით (კრიტერიუმით), რომლითაც ზომავს ინფრასტრუქტურული პროექტების განმახორციელებელი (მიმწოდებელი) სამშენებლო კომპანიის ფინანსურ და ტექნიკურ შესაძლებლობებს.

აუდიტორული შემოწმების მომსახურების სახელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციებისა და საწარმოების მენეჯმენტი, არც თუ ისე იშვიათად აჭარბებს მის უფლებამოსილებებს და ამ მომსახურებაზე ტენდერის გამოცხადებითა და აუდიტორული კომპანიის არჩევით მისი დამფუძნებლის (სამინისტროს, მერიის, გამგეობის) ფუნქციებს ითავსებს, რომლითაც არღვევს: „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-14 მუხლის მე-2 პუნქტის (სსიპ-ებთან და ა(ა)იპ-ებთან მიმართებაში) და „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 9<sup>-ე</sup> მუხლის მე-5 პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტის მოთხოვნებს (შპს-ებთან მიმართებაში, რომლის მიხედვით შპს-ს პარტნიორთა კრება უნდა იღებდეს გადაწყვეტილებას აუდიტორის არჩევაზე და არა კომპანიის დირექტორი. ეს არსებითია იმის გამო, რომ პირდაპირ დამოკიდებულებაშია აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის საქმიანობის დამოუკიდებლობასთან და შემოწმების შედეგების შეფასებაზე პროფესიული აზრის გამოხატვის თავისუფლებასთან. ასეთი ფაქტები ჩვენს მიერ განხორციელებული დაკვირვების პერიოდშიც დაფიქსირდა (იხ. SPA170002435, NAT160003506, SPA170001541; SPA150006896; SPA170000957 და სხვ), რომელიც ქმნის ინტერესთა კონფლიქტისათვის საკმაოდ ნაყოფიერ ნიადაგს.

ამ პროცესზე ჩვენი დაკვირვების ანალიზისა და შეფასების შედეგები ჩვენ გადავუგზავნეთ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურს, რომელმაც მისი მხრიდან განხორციელებული მოკვლევის შედეგად გამოსცა შესაბამისი რეკომენდაციები და განათავსა მის საიტზე და შესყიდვების სააგენტოს საიტზე, რომელიც უდავოდ პოზიტიური მოვლენაა.

გარდა ამისა, ვფიქრობ, აუდიტორებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ ძალიან დაბალი (დემპინგური) ფასის შეთავაზება (ანუ „ფასის დაგდება“) პირადი ანგარების, აგრეთვე აუდიტორული ფირმის/აუდიტორის დამოუკიდებლობის დაკარგვის მაღალი რისკის შემცველია (მით უფრო სახელმწიფო შესყიდვების სისტემის დღეს არსებულ გამჭვირვალობის პირობებში - დიახ, დაკვირვებული თვალით ყველაფერი ჩანს ამ სისტემის პრიზმაში). ჩემს კოლეგებს აქვთ რა ვალდებულება დაიცვან პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსის, აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნები, აუდიტორებს/აუდიტორულ კომპანიებს არა აქვთ უფლება მათი პროფესიული საქმიანობის პროცესში ქმნიდნენ პროფესიის დისკრედიტაციის არეალს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ვთვლი რომ საჯარო სექტორში აუდიტორული შემოწმების მომსახურების სახელმწიფო შემსყიდველების ქმედებები უფრო განპირობებულია სახელმწიფო შესყიდვის კანონმდებლობის ხარვეზებით (მათ შორის შემსყიდველის პასუხისმგებლობების საკითხებში).

## გამოყენებული ლიტერატურა:

1. „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“ საქართველოს კანონი;
2. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მეთოდური მითითებები და რეკომენდაციები;
3. პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსი;
4. „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონი.